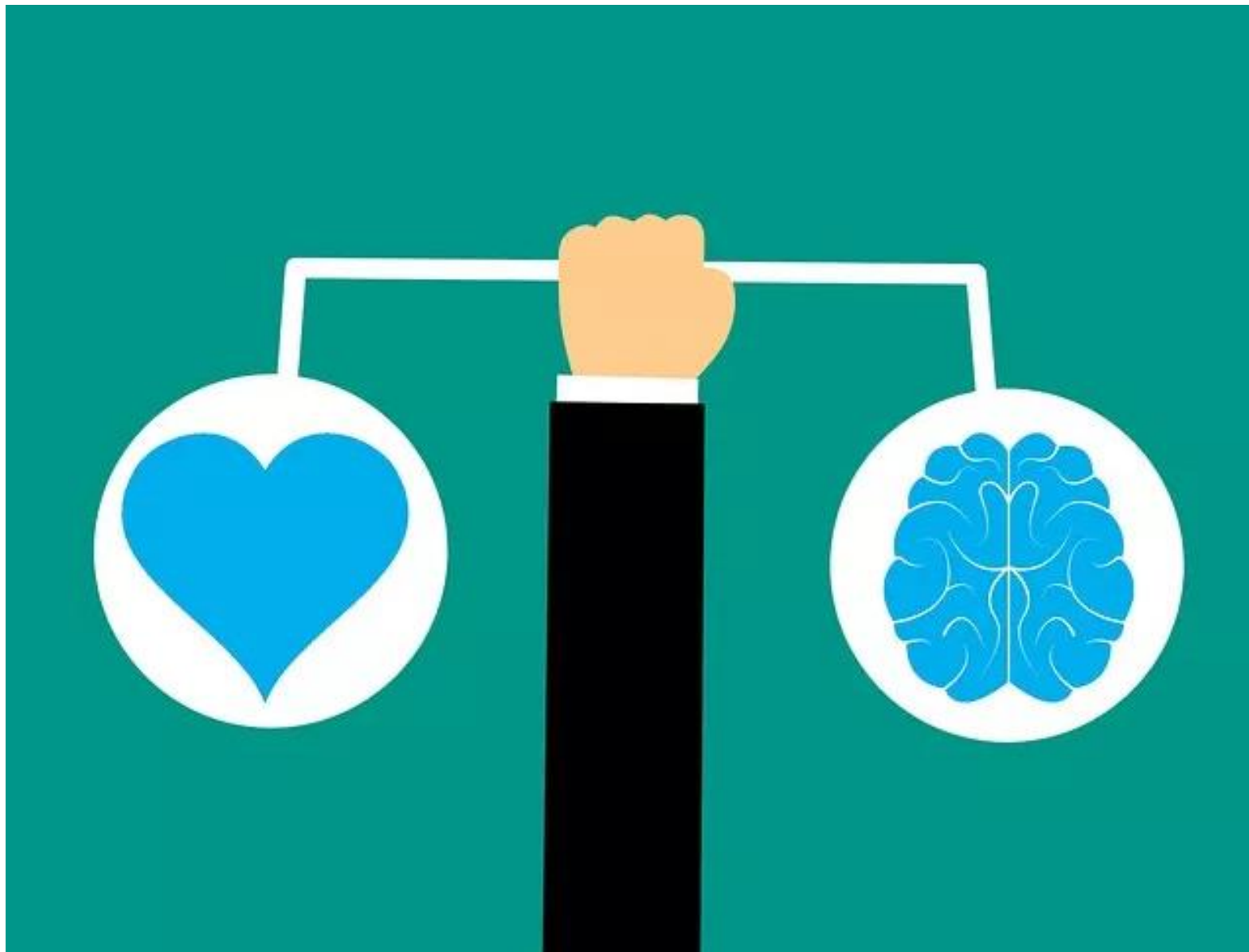

EMPATIA I ASERTYWNOŚĆ W ZAWODZIE TŁUMACZA W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

MGR IRMINA DANIŁOWSKA

TŁUMACZ PRZYSIĘGŁY
JĘZYKA FRANCUSKIEGO

PREZES LUBELSKIEGO
STOWARZYSZENIA
TŁUMACZY

TEMATY

Definicja pojęć
będących
przedmiotem
wystąpienia

Znaczenie empatii
i asertywności
w zawodzie tłumacza
ogólnie i w sytuacjach
kryzysowych

Rola i miejsce
tłumacza w sytuacjach
kryzysowych

Dyskusja
nt. zawodowej
tożsamości tłumacza

KRYZYS

Według słownika języka polskiego **kryzys** to inaczej:

- ❖ sytuacja, w której konflikt staje się tak poważny, że grozi wybuchem wojny, zmianą rządu lub innym radykalnym rozwiązaniem;
- ❖ załamanie się procesu wzrostu gospodarczego i regres w rozwoju ekonomicznym państwa;
- ❖ stan zniechęcenia i utraty motywacji do życia i pracy;
- ❖ zachwianie jakiegoś systemu wartości lub pozycji czegoś;
- ❖ najcięższy, przełomowy moment w przebiegu choroby.

SYTUACJA KRYZYSOWA

- ❖ Ustawa o zarządzaniu kryzysowym z 26 kwietnia 2007 r. definiuje **sytuację kryzysową** jako sytuację wpływającą negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołującą znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków”.
- ❖ **Przedmiotem naszych rozważań będzie sytuacja kryzysowa wywołana wojną w Ukrainie.**

ETAPY ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

Zarządzanie kryzysowe przebiega w **czterech** fazach:

- zapobiegania (kampanie informacyjne, ulotki, prospekty, foldery, strony internetowe, procedury na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej, itp.);
- przygotowania (planowanie);
- reagowania (wdrażanie wcześniej opracowanych procedur, kampanie informacyjne mające na celu m.in. informowanie o dostępnej pomocy, itp.);
- odbudowy (kampanie informacyjne mające na celu przywrócenie stanu sprzed kryzysu).

NA JAKIM ETAPIE ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO UWZGLĘDNIONY JEST TŁUMACZ ?

Odpowiedzi:

- A. na etapie zapobiegania
- B. na etapie przygotowania
- C. na etapie reagowania
- D. na etapie odbudowy
- E. na każdym z wyżej wymienionych etapów
- F. na żadnym z wyżej wymienionych etapów

JAK SYTUACJA WYGLĄDA NAPRAWDĘ?

- ❖ **Tłumacz** w procesie zarządzania kryzysowego **nie istnieje**.
- ❖ Jest **powoływany ad hoc** do poszczególnych interwencji organów państwa, samorządów lokalnych lub organizacji humanitarnych.
- ❖ Preferowaną formą pracy tłumacza jest **wolontariat w czystej formie** tzn. bez żadnego uposażenia.
- ❖ Nikt nie zastanawia się nad tym jak tłumacz dojedzie na miejsce, gdzie zamieszka, ile godzin będzie pozostawiony do dyspozycji różnych służb.
- ❖ Nikt nie dokonuje analizy czy liczba tłumaczy przysięgłych danego języka czy też w ogóle liczba tłumaczy danego języka jest wystarczająca, w jakich warunkach oni pracują, pod jaką presją fizyczną i emocjonalną.

EMPATIA

Według Wielkiego Słownika Języka Polskiego **empatia** to zdolność do współodczuwania z inną osobą jej emocji i rozumienia jej stanów psychicznych.

Co to oznacza być człowiekiem empatycznym? Greckie słowo „empáttheia” oznacza „cierpienie”. W psychologii termin empatia odnosi się do zdolności zauważania i współodczuwania stanów emocjonalnych innych ludzi.

Empatii nie należy mylić ze współczuciem. Współczucie stawia nas niejako wyżej od osoby, której współczujemy, zaś **zdolność empatii** to umiejętność postawienia się w sytuacji innej osoby.

Osoba o znacznych zdolnościach empatycznych rozumie własne emocje i potrafi trafnie rozpoznać stany emocjonalne u innych ludzi. Wpływa to korzystnie na rozumienie zależności społecznych oraz relacje interpersonalne.

Osoby empatyczne są świadome uczuć innych osób, dostrzegają podłoże wyznawanych przez nie wartości i potrafią wczuć się w konkretne sytuacje. Taka percepcja świata pozwala na weryfikowanie własnych poglądów i przyznawanie się do błędów, a także znaczne ograniczenie zachowań agresywnych.

CZY TŁUMACZE SĄ OSOBAMI EMPATYCZNYMI?

Odpowiedzi:

- A. Zdecydowanie tak
- B. Zdecydowanie nie
- C. Nie wiem

CZY TŁUMACZE SĄ OSOBAMI EMPATYCZNYMI?

Prawidłowa odpowiedź brzmi

A. Zdecydowanie tak

Dlaczego:

- ❖ Empatia jest wpisana w nasz zawód.
- ❖ Tłumacz nie może być tylko biernym obserwatorem, powinien brać czynny udział w przekazywaniu komunikatu.
- ❖ W tekście pisanym, chodzi zarówno o to, by wczuć się dobrze w punkt widzenia autora oryginału, to, co chciał przekazać także w kontekście pozajęzykowym, jak i o to, by zrozumieć punkt widzenia czytelnika, jak odebrałby oryginał i jak przetłumaczyć tekst, by możliwie jak najmniej stracić.
- ❖ W tłumaczeniu ustnym natomiast trudno jest dobrze przełożyć tekst, nie odczytując emocji i celów mówcy/bohatera/autora.

CZY EMPATIA MOŻE PRZESZKADZAĆ?

Odpowiedź:

- A. Tak
- B. Nie
- C. To zależy
- D. Nie wiem

CZY EMPATIA MOŻE PRZESZKADZAĆ?

Odpowiedź: to zależy

- ❖ **Empatia językowa** rozumiana jako wyczucie językowe potrzebne do doboru właściwego słowa czy terminu jest **zawsze pożądana**

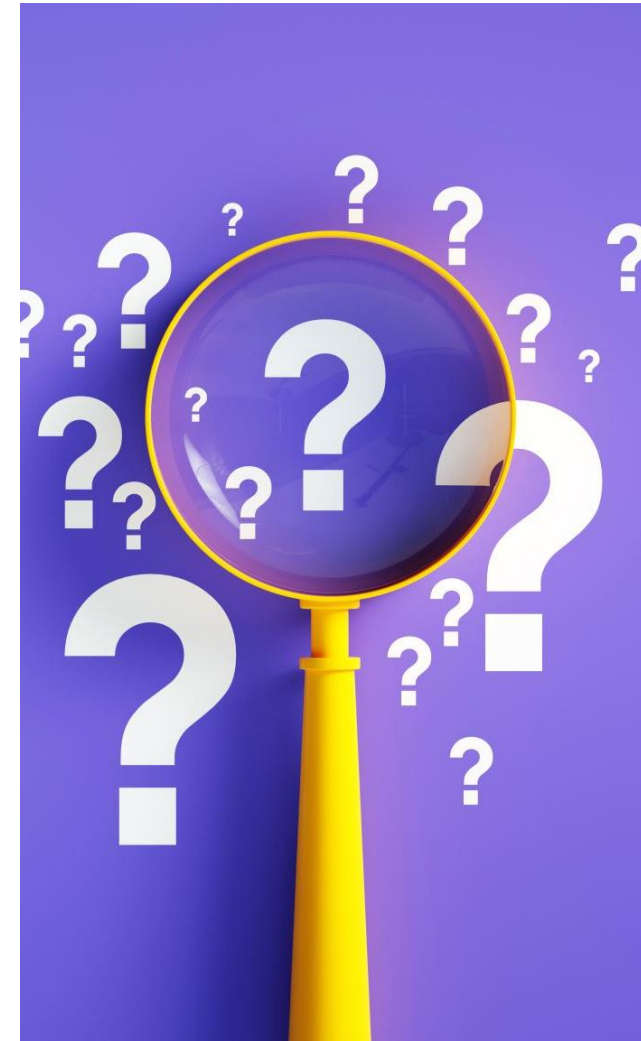
natomiast

- ❖ **Empatia emocjonalna**, w tłumaczeniu literackim owszem, ale wszędzie tam gdzie wymagana jest bezstronność i precyzja, w tekstach specjalistycznych, technicznych i sądowych już **niekoniecznie**.

CZY EMPATIA W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH JEST POTRZEBNA?

Odpowiedź:

- A. Tak
- B. Nie
- C. To zależy
- D. Nie wiem

CZY EMPATIA W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH JEST POTRZEBNA?

Odpowiedź:

A. Tak

jednakże

- ❖ Specjaliści przestrzegają, iż ciągłe wczuwanie się w sytuację innych może być bardzo wyczerpujące i skończyć się problemami psychicznymi, fizycznymi, wypaleniem zawodowym.
- ❖ **Nadmierna empatia** może spowodować, że zaoferujemy pomoc i zaufamy nie do końca wiarygodnej osobie i sami znajdziemy się w sytuacji niekomfortowej lub zagrażającej naszemu bezpieczeństwu.
- ❖ Nie możemy też mylić empatii z wyřeczaniem wszystkich wokół z ich roli. Tłumacz nie może być równocześnie tłumaczem, urzędnikiem, psychologiem i lekarzem w jednym.
- ❖ Musimy się szanować i domagać się respektowania naszych praw (do wynagrodzenia, do godnych warunków pracy i do dostępu do pomocy psychologicznej)
- ❖ Jeśli nie zadbamy o siebie, to nie będziemy w stanie pomagać innym.

I tutaj dochodzimy do kwestii asertywności.

ASERTYWNOŚĆ

Asertywność to:

- ❖ umiejętność wyrażania własnego zdania, uczuć, postaw w sposób otwarty, w granicach nienaruszających praw, ani psychicznego terytorium innych osób oraz własnego;
- ❖ umiejętność zachowania się równocześnie z szacunkiem dla siebie i dla innych;
- ❖ umiejętność zachowania się w sposób nieagresywny, niepowodujący cierpienia innych ani też własnego. Można powiedzieć, że osoba asertywna kieruje się dewizą: „**Twoje prawa i potrzeby są równie ważne, jak moje. Jeśli dochodzi między nami do konfliktu – poznajmy swoje punkty widzenia, uszanujmy je tak samo, jak ich możliwą odmienność. Poszukajmy najlepszego dla nas obojga rozwiązania, być może czegoś ważnego się przy tym nauczymy. Jeśli uda nam się je znaleźć, to świetnie. Jeśli nie, to trudno, przynajmniej będziemy wiedzieć, że próbowaliśmy najlepiej, jak umieliśmy i postąpimy każdy w zgodzie ze sobą**”.

ASERTYWNOŚĆ

Asertywność jest umiejętnością nabytą.

- ❖ Oznacza to, że nikt nie rodzi się z gruntu asertywny, a raczej w toku relacji z innymi lepiej lub gorzej rozwija tę umiejętność.
- ❖ Ludzie bardzo różnią się pod względem zdolności do bycia asertywnymi i nierzadko rozwijają się w kierunku nadmiernej uległości lub znacznej roszczeniowości wobec innych. Innymi słowy, mają ograniczony szacunek dla siebie (uległość) lub do innych (roszczeniowość).
- ❖ Niewątpliwie osoby, które potrafią być asertywne, są bardziej zadowolone z siebie, z relacji z innymi ludźmi i ogólnie cieszą się lepszym zdrowiem psychicznym. W dużej mierze jest tak dlatego, że potrafią zadbać o to, co dla nich ważne, nie narażając przy tym na szwank swojego otoczenia. Równocześnie często też są bardziej szanowane, cenione i lubiane przez otoczenie.

CZY ASERTYWNOŚĆ W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH JEST NAM POTRZEBNA?

Odpowiedź:

- A. Tak
- B. Nie
- C. To zależy
- D. Nie wiem

CZY ASERTYWNOŚĆ W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH JEST NAM POTRZEBNA?

Moim skromnym zdaniem jest nam bardzo potrzebna, ponieważ:

- ❖ nadmierna ilość bodźców emocjonalnych, które towarzyszą tłumaczeniom w środowisku osób dotkniętych traumą wojny jest dla nas szkodliwa i jeśli nie zachowamy pewnej higieny psychicznej może to odbić się na naszym zdrowiu fizycznym i psychicznym;
- ❖ musimy mieć świadomość ważnej roli jaką pełniemy w tym środowisku i edukować o tym otoczenie;
- ❖ musimy mieć śmiałość powiedzieć, że też mamy swoje potrzeby i nie możemy pracować nieodpłatnie;
- ❖ musimy mieć śmiałość powiedzieć, że mamy prawo do odpoczynku i domagać się respektowania godzin naszej pracy;
- ❖ musimy mieć śmiałość, żeby powiedzieć, że potrzebujemy wsparcia psychologa;
- ❖ musimy mieć śmiałość, żeby powiedzieć, że pewne czynności nie wchodzą w zakres naszych obowiązków;
- ❖ musimy mieć śmiałość, żeby powiedzieć, że niektóre rodzaje tłumaczeń wymagają wiedzy specjalistycznej, której my w danym momencie nie posiadamy.

PO CO TO WSZYSTKO?

- ❖ **Żeby wspólnie budować naszą tożsamość zawodową**, bo tylko mając ściśle określoną tożsamość będziemy szanować siebie i wzbudzać szacunek u innych;
- ❖ **Żeby nie deprecjonować naszej pracy;**
- ❖ **Żeby samorządy, władze wojewódzkie i państwowe dostrzegły potrzebę uwzględnienia tłumaczy w stałej strategii zarządzania kryzysowego**, żebyśmy stali się jej istotnym elementem, za którym pójdzie konieczność zapewnienia nam godnych warunków pracy i środków finansowych na realizowane przez tłumaczy zadania (kampanie informacyjne, komunikaty prasowe, szkolenia, tłumaczenia w newralgicznych ośrodkach pomocowych, środki na tłumaczenia specjalistyczne i narzędzia do ich wykonywania, itp.).

JAKICH ARGUMENTÓW MOŻEMY UŻYĆ, ŻEBY PODKREŚLAĆ ROLĘ SPOŁECZNĄ TŁUMACZA?

- ❖ Wielojęzyczność leży u podstaw Unii Europejskiej i każdego społeczeństwa demokratycznego.
- ❖ Mówienie i obrona swoich praw w ojczystym języku jest elementarnym prawem każdego człowieka.
- ❖ Tłumacz poprzez swoją pracę przyczynia się do integracji społecznej, do rozwoju gospodarczego i naukowego, do ochrony zdrowia i ogólnie do postępu cywilizacyjnego ludzkości.
- ❖ Tłumacz poprzez swoją pracę zapewnia bezpieczeństwo zarówno bezpośrednim zainteresowanym jak też służbom humanitarnym, które niosą pomoc uchodźcom.
- ❖ Obecność tłumacza daje uchodźcom poczucie bezpieczeństwa, pomaga rozładować negatywne emocje i służy pokojowi.

TŁUMACZ JAKO WAŻNY PODMIOT W STRATEGII PAŃSTWA W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

Stowarzyszenia zrzeszające tłumaczy, ale również każdy z nas indywidualnie powinien zatem dążyć do:

- ❖ budowania tożsamości tłumaczy opartej na wiedzy, kompetencjach i ważnej roli jaką tłumacze odgrywają w życiu społecznym;
- ❖ uwzględnienia tłumaczy w stałej strategii państwa w zakresie zarządzania kryzysowego poprzez akcentowanie roli języka w budowaniu pokoju i rozwiązywaniu problemów.

PODSUMOWANIE

Empatia i asertywność są nam potrzebne w sytuacjach kryzysowych, ale musimy zachować równowagę pod tym względem.

Uczestnicząc w akcjach humanitarnych musimy pamiętać o ważnej roli jaką pełniemy.

Musimy komunikować nasze prawa i dążyć do uwzględnienia tłumaczy w stałej strategii państwa w zakresie zarządzania kryzysowego.

PODZIĘKOWANIA I DYSKUSJA

Dziękuję za uwagę

i zapraszam do dyskusji na temat społecznej roli tłumacza

oraz naszej zawodowej tożsamości 😊

Irmina Daniłowska

tel.: + 48 506 586 080

e-mail (1): irminadanilowska@gmail.com

e-mail (2): lst@lst-lublin.org.pl